

BÄFVERNYTT

MARS 2014

Nr 1/2014 (Årg. 24 nr 57)

Det Härnösand som varit...

Västra Kyrkogatan 1956

Foto: Tore Persson

Vår fotograf har lämnat Stora torget och kommit fram till Västra Kyrkogatan. Gatan var väl ingen större affärgata, snarare en kommunikationsled från torget mot Storgatan och Östanbäcken. I bakgrunden ses Härnösands domkyrka som är Sveriges enda vita domkyrka och samtidigt landets minsta domkyrka. Kyrkan var färdigbyggd år 1846 och ritades av arkitekten Johan Adolf Haverman. På samma plats låg tidigare en kyrka med rötter tillbaka till 1590-talet och som brändes ner av ryssarna år 1721. Till vänster ses gaveln på det hus som till för bara några år sedan huserade en färghandel. Eftersom min far var målare besökte jag ofta i hans sällskap stadens olika färghandlare. På den tiden var namnet Sjöströms färghandel, precis

som fotot visar. Senare ändrades namnet till Färgkompaniet. I samma lokal huserade därefter under en kortare tid en skoaffär.

I de gamla trähusen på högra sidan av gatan låg, så vitt jag kan minnas, Sko-Konsum. Dessa träkåkar revs någon gång i början av 1960-talet. I stället uppfördes där en modern affärsbyggnad som till en början var ett DOMUS-varuhus. På övervåningen av södra delen av huset, mot kanalen, fanns en Konsum-restaurang med namnet Gondolen. I dag finns i huset förutom en del kontor, en sportaffär, en modeaffär, en inredningsbutik och ett hamburgeri.

Tiderna förändras...

FÖRENINGSGENOMGÅENDE

STYRELSE

Ordf. Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se
V. Ordf. Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Kassör Agneta Olofsson 0611-22185
kassor@harnoforskare.se
Sekreterare Rigmor Öberg 0611-22188
sekr@harnoforskare.se
Ledamot Örjan Öberg 0611-22188
orjan@harnoforskare.se
Ledamot Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se
Ledamot Monika Vennerbring 0611-24730
monika@harnoforskare.se

REVISORER

Sammankall. Hans Söderholm 0611-18482
hans@harnoforskare.se
Björn Nilsson 0611- 41092
bjorn.nilsson@harnoforskare.se
Margareta Wicander 0611-77050
margareta@harnoforskare.se

VALBEREDNING

Sammankall. Yngve Wiik 0611-76046
yngve.w@harnoforskare.se
Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com

RED.KOMMITTÉ

Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se

REDAKTÖR

Vakant
redaktor@harnoforskare.se
Eller skicka via vanlig post till:
Örjan Öberg
Parkgatan 27
87152 Härnösand

ANSVARIG UTGIVARE

Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se

WEBMASTER

webmaster@harnoforskare.se

KLUBBMÄSTARE

Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com
Anna-Britta Skoglund 0611-20120

MEDLEMSAVGIFT (2013)

Enskild medlem 100kr/år
Familjemedlem 35kr/år
Studerande upp till 18 år 25kr/år
Företag/Föreningar 200kr/år
Betala till Plusgiro 43 61 16 - 8
Härnösands släktforskare. Glöm inte att ange namn, postadress och e-postadress.

Nya medlemmar:

Erik Holmlund, Örnsköldsvik
Margareta Loberg, Härnösand
Joakim Löfberg, Tyringe
Åsa Sjögren, Sundsvall
Lena Wahlgren, Härnösand
Mona Bentsen o Stefan Brattfeldt, Härnösand
Ann Katrin Dahl, Uppsala
Gunnel Henriksson, Härnösand
Per Edin o Eva Lidén, Härnösand
Harriet Nyström, Härnösand
Kerstin Wikberg, Härnösand
Leif Ohlin, Härnösand
Barbro Vesterholm, Härnösand
Anders Sörlander, Härnösand
Elaine Bergqvist, Härnösand
Ingrid Fosse, Norge
Vid årsskiftet 2013-2014 hade föreningen 166 fullbetalande, 19 familje- och 2 hedersmedlemmar

Bäfvernytt 2014

Under år 2014 beräknas Bäfvernytt utkomma med 4 nr enl. följande:

Nr. 1 Mars

Nr. 2 Juni

Nr. 3 September-Oktober

Nr.4 December

Ditt bidrag bör vara red. tillhanda senast sex veckor före utgivningsdatum (som följer datum för våra medlemsmöten).

Du har väl inte glömt att betala medlemsavgiften!

Släktforskning och turister

Det kom ett mail... En dam i delstaten Atlanta i USA hade nosat rätt på min epost-adress via släktforskarföreningens hemsida. Hon berättade att hennes morfar var född i Sverige och att hon lyckats hitta honom i en födelsebok, i Härnösands Domkyrkoförsamling, men hade svårt att tyda vad som stod i födelsenotisen. Kunde jag möjligen hjälpa henne? Jag får tyvärr alldeles för många mail för att hinna svara på alla, men just detta mail var ju snabbt besvarat tänkte jag och tittade på födelsenotisen. Det var inga problem att läsa om man kan svenska, så jag kunde snabbt se faderns och moderns namn. Jag noterade även att modern var född i Bjärträ och att fadern var född i Örebrotrakten.

Med det lät jag mig nöja och påbörjade ett svarsmail till kvinnan i USA. Men bäst som jag satt där och skrev så vaknade min släktforskarfikenhet. Jag kände att om mamman var född i Bjärträ (mina hemtrakter), så borde jag ju lite snabbt kunna kolla upp henne för att få fram någon generation till att skicka över till USA.

Sagt och gjort. Hon visade sig ha föräldrar födda i Viabyggerå socken och efter ytterligare några minuters forskande kom jag till en anfa-der vid namn Frisendal. Frisendal är ett välkänt namn på en prästsläkt från Ragunda och vips ramlade jag, via släkter som Engelmark och Teet tillbaka till Stormor i Dalom och därmed ända till kyrkoherden Laurentius Svenonis i 1500-talets Säbrå.

Nu hade jag lite mer uppgifter att maila till

USA. Jag skrev till henne att jag spårat en av hennes svenska rötter ända till 1500-talet och att hennes morfars morföräldrar var födda i den vackraste delen av Sverige – Höga Kusten – och att det vore ett perfekt besöksmål om de någonsin skulle komma till Sverige.

Svaret kom snabbt. Hon och hennes man var översvallande glada över vad jag funnit och hon berättade att de faktiskt hade planerat att besöka Sverige i sommar. Men då de inte trodde sig hinna få fram så många uppgifter om hennes anor i Sverige, så hade de tänkt nöja sig med att besöka Stockholm. Men nu, när de fått veta detta, så känner de att de absolut måste komma till Härnösand och Höga Kusten! De planerar att stanna ett par veckor och verkligen uppleva trakten.

Tänk hur några minuters släktforskning kan locka hit amerikanska turister som vill spendera tid och pengar i vår vackra del av världen! Kanske skulle turistbyrån satsa på att anställa en släktforskare med målet att locka hit ättlingar till ångermanländska utvandrare? Jag tror definitivt att det skulle löna sig!

Men i väntan på att turistströmmen anländer får vi själva se till att njuta av när vår vackra stad och höga kust tinar fram efter denna märkliga vinter. Jag önskar er en skön vår!

@ Medlemmars epostadresser @

De flesta av oss har numera en epostadress. Härnösands släktforskare har sedan ett antal år samlat in medlemmarnas epostadresser för att snabbt och effektivt få ut information om föreningens verksamhet.

För närvarande finns närmare 150 adresser i vårt register. Det finns ett antal nyare medlemmar som ännu ej meddelat sin epostadress, likaså saknas adresser till ett antal som är medlem sedan tidigare.

Även du som bytt epostadress eftersom hernet upphört med sin mejlserver bör låta oss få veta din nya adress.

Vi kommer aldrig att lämna ut dessa adresser så att de kan användas i kommersiellt syfte.

Meddela snarast din epostadress till orjan@harnoforskare.se.

Medlemsmöte november

Text och foto Örjan Öberg

Arets näst sista medlemsmöte samlade 60-talet åhörare. Peter inledde med att informera om nästa möte, den 10 december. Då blir det information från DIS-Mitt om föreningen DIS:s verksamhet. Han nämnde även att det finns en Facebook-sida som heter "Du vet att du är från om du..." Här finns mängder med gamla bilder och berättelser mm om Härnösand.

Kvällens föreläsare, Lennart von Post, hälsades välkommen. Rubriken för kvällen var "En vandring runt Nattviken från 1870 och framåt". Lennart som är ordförande för föreningen "Härnösand och Havet" är också med i en arbetsgrupp på Läns museet Murberget som jobbar med att lokalisera och identifiera gamla byggnader i Härnösand. Utgångspunkt för deras arbete är museets stora samling härnösandsbilder.

Några bilder visade byggnader som finns kvar än i dag, men de flesta visade för länge sedan uttraderade miljöer.

Nedanför Arnells backe som, innan järnvägen kom, gick ända ner till Nattviken fanns en saltbod. Salt var den tidens konserveringsmedel och var därför en mycket viktig vara. Viborgs kaj låg

ungefär nedanför den plats där Gådeåskolan, eller Marieborgsskolan, låg. Där skeppades trävaror från Hållänge såg ut. Hållänge såg låg i Stigsjö.

Vi fick se bilder på den för länge sedan rivna Torsviksfabriken, Busstationen med Esso-macken och Auto-café. Bland bilderna fanns också en bild från Beckhusgatan där tjära kokades.

Även ett antal bilder som skildrade den omfattande varvsverksamheten i Härnösand visades.

Här har beskrivits ett "xplock" av de bilder som Lennart visade för oss denna kväll.

Som tack fick Lennart ett SKARE-ljus och applåder.

Kvällen avslutades med sedvanlig fikastund och trevlig samvaro.

Många av de bilder Lennart visade oss denna kväll visade miljöer som för länge sedan är borta.

Nils Gissler—Härnösands bortglömde snille

Text och bild Lars Högberg

Nils Gissler – Norrlands förste läkare

”En kunnig Man ifrån Norrland, har skrivit til Auctoren af detta Tal, efter sal. Doct. GISSLERS död, at han i lifstiden dyrkades på den orten, som en liten afgud.”

(Ur rikshistoriegrafien Anders Schönbergs åminnelsetal över Nils Gissler, 1771)

Del 4 i serien om Nils Gissler handlar om hans framstående gärning som läkare. Han var, som tidigare sagt, den förste utbildade läkaren i Norrland norr om Gävle. Läkekonsten hade ditintills mestadels utövats av kloka gubbar och gummor samt bårdskärer och barberare, som hade en vass kniv som främsta instrument.

Efter det förödande kriget i Finland 1743 insåg Ständerna (Riksdagen) att man behövde en kvalificerad hälsovård i Norrland och man inrättade en tjänst på gymnasiet i Härnösand som förenade ett lektorat i logik och fysik, alltså naturvetenskap, med en oavlönad tjänst som medicine doktor och provinsialläkare. Man räknade med att lönen som lektor skulle räcka för båda tjänsterna. För denna tjänst var Nils Gissler sällsynt väl lämpad. Med rekommendationer från bl a Linné fick han tjänsten. Som ensam distriktsläkare och apotekare verkade han inom ett mycket stort område: Ångermanland, Medelpad, Jämtland, Härjedalen och norra Hälsingland. Dessutom hade han lektorstjänsten på Gymnasiet. Lyckligtvis var Gissler en verklig arbetsmyra.

Gissler hade utbildat sig till läkare vid Uppsala universitet och avlagt medicine doktorsexamen år 1744 med avhandlingen ”De Tincturis, Essentis et Elixiris”, vilket avspeglade hans stora intresse för framställning av mediciner.

Hans insats som läkare var verkligen banbrytande. Redan under studietiden i Uppsala uppmärksammades hans egenskaper då han frivilligt vårdade patienter vid en feberepidemi.

Det berättas att Gissler med sina fina sinnen redan av lukten i sjukrummet kunde bedöma patientens tillstånd. I en artikel nyligen i Forskning och Framsteg bekräftar man Gisslers antagande. Man skriver att man med hjälp av luktanalys med en masspektrometer kan avgöra om man har en viss sjukdom.

Med sitt öppna och generösa sinne gjorde han sig snart mycket känd och omtyckt av sina många patienter. I åminnelsetalet av Schönberg efter Gisslers död 1771 kan man läsa:

”Han (Gissler) öfverhopas i sin landsort med ansökningar om hjälp för mänsklighetens plågor. Ryktet om dess förtjänster utbreder sig öfveralt, och flere sjuklingar skynda sig ifrån andra landsorter, at söka bot hos en så berömd Läkare. Han fullgör alt med lika människo-kärlek... Til de fattigare, som sålunda rådfrågade honom, återskickade han merendels den vedergällning, som de medsändt, när han icke fruktade därvid förtörna någons egenkärlek... Vi få ännu, med högaktning för dess öma hjärta, betrakta de mäst sällsynta förtjänster. Han vistas i en landsort, hvaräst intet Sjukhus för de mäst nödlidande finnes. Han öppnar därföre ofta sitt eget hus til et sådant behof. Ån ser han en sjukling, för hvilken Läke-medlen vore fruktlösa, utan däremot svarande diét: han röner det med oro, röres däraf, och försörjer denne nödlidande. Ån föres en eländig till honom ifrån aflägsne landsorter. Skulle han väl undandraga honom sin hjälp, för det at Lazarett saknas? Nej, han tager sådana sjuklingar ofta i sitt hus, och förser dem med Läke-medel och uppehälle, utan at någonsin kunna vänta därföre någon ärsättning.”

Gissler var nyfiken och utforskande till sin natur och prövade genast alla nya rön inom medicinen. Bl a var elektriciteten en ny upptäckt vid denna tid. Schönberg skriver i åminnelsetalet:

”Den stora upptäkt om Elektriciteten, som hedrat och gagnat vårt Tidevarf, hade icke så snart blifvit bekant, som Herr GISSLER genast företog sig detta märkvärdiga ämnets vidare utrönande. Han var då af de förste, som upptäckte, at Elektriciteten äfven kunde tjäna til nytta i Läkare-konsten, och han förvärfvade sig härvid en så stor samling af Rön, och en så vidsträckt insigt, at kännare af detta ämne försäkra, det han häruti ägde större förfarenhet, än någon annan både här i Riket och utomlands.”

Vi kanske minns filmen ”A Royal Affair”, som visats på filmstudion, där det skildras hur läkaren Johann Struensee fick stort inflytande över Danmarks kungahus. Bl a genomförde han år 1770 en ympning av kungasonen mot smittkoppor, en ny och djärv metod. Då visste han nog inte att Nils Gissler uppe i Härnösand redan år 1761 framgångsrikt ympat hela 20 barn mot smittkoppor.

Om läkarens vardag får vi en inblick i det som Gissler själv skriver i ”Om Calomels nytta i flera Sjukdomar” år 1768:

”En Gästgifvare hade ben-röta i hål-benet efter en instött spik, hvaraf han var helt utmagrad med

Forts. nästa sida.

Forts. från föreg. sida.

elaka vätskor, olidelig värk och stinkande vahr ur såret. Han brukade Calomel i 6 veckor, då benet sedan lätt separerades med knifven i de få ställen det fasthängde och såret läktes snart.”

”En piga hade benröt-sår midt fram under fotbladet, hvarest en ruten knota, efter 3.dje veckans cur, utsköts af sig sjelf, och såret tilslöts sig skyndsamt.”

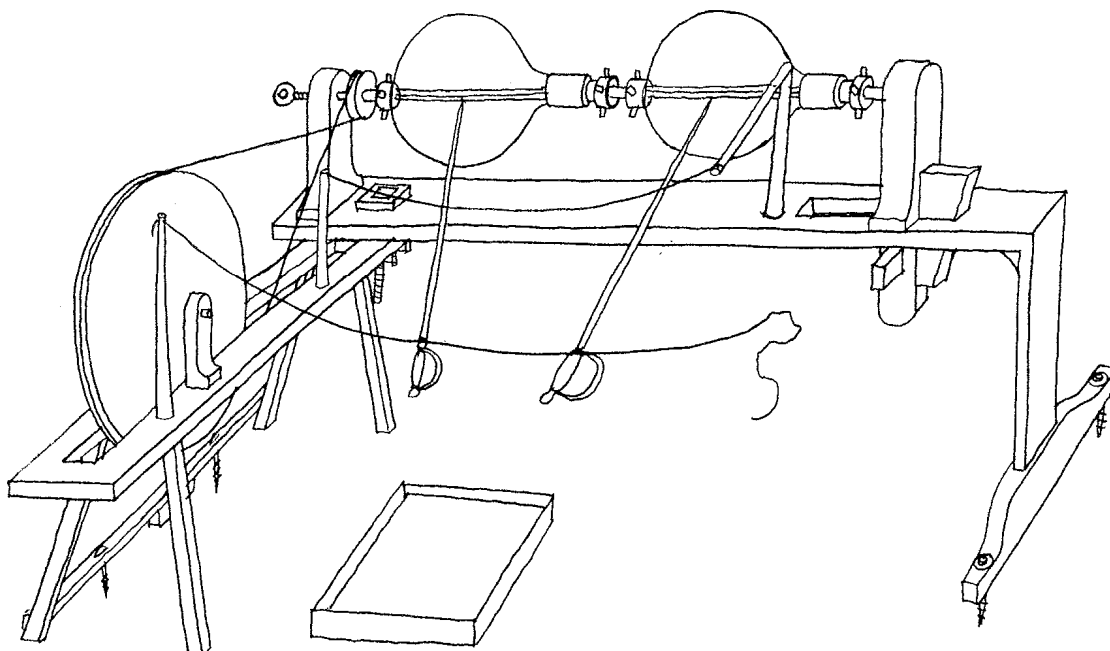
Man kan läsa flera andra ruskiga beskrivningar av människornas lidanden och läkarens möda att hjälpa.

Slutligen en beskrivning av Gisslers användning av blodiglar, något som åter blivit aktuellt i våra dagar:

”Iglars nyttjande är lindrigare, säkrare och til flere casus lämpelig, än koppning. De fläste fastna så lindrigt, at man ej vetat det blodsugaren fattat i huden, förr än man fått se at han redan tjocknat... Den regeln hålla de: at de ej gärna släppa dem för nära in på såren på mycket inflammerad och tunn hud; ej heller på någon större åder. När det här ankommer på blodets eller andra sereusa, saltaktiga och skarpa vätskors uttömmande, lærer ej behändigare medel kunna brukas än Iglar... Ut i svår tandvärk tillåta de Iglar, at bita sig fast vid tandköttet, under tungan...”

Gisslers omtanke om allt levande framgår av hans

Instrumentmakaren Ekströms Tekning till Elektriska Kulorna;

Ritning över en elektricitetsmaskin tillverkad ca 1750 av instrumentmakaren Ekström, som brukade leverera instrument till Gissler. Denna maskin finns uppräknad i Gisslers bouppteckning. Vi kan bara gissa oss till hur den användes. Förmodligen var det inte särskilt behagligt.

Medlemsmöte december

Text: Rigmor Öberg

Peter hälsade de 20-talet närvarande välkomna varefter han berättade om Britta Ulander, som skänkt sin släktforskning till vår förening. Materialet, som omfattar ett stort antal A4-pärmar, kommer att bearbetas av Agneta Olofsson för att komma ut på en CD-skiva. När Britta började sin forskning var hon ensam kvinna som släktforskade och förutsättningarna då var förenade med muskelkrafter! Hon cyklade nämligen mellan de olika pastorexpeditionerna för att få sina uppgifter. Peter besökte henne i höstas för att hämta de drygt 30 pärmarna och han hade med sig hälsningar om en önskan att hennes forskning skulle komma andra till del. Se även ledaren i oktobernumret. Medlemsmöten under våren har fastställts enligt följande:

21 januari Peter Sjölund berättar om sin resa till DNA-labbet i Texas och hur bröderna Bures ”bluff” avslöjades.

18 februari Rubrik ej satt. Peter Persson, arkeolog vid Länsstyrelsen i Härnösand.

18 mars Årsmöte OBSERVERA att vi denna gång börjar klockan 17.30.
Örjan Leek visar sitt nya bildspel om Härnösand ”riva, bygga, flytta”.

15 april Bland byar och bruk i Högsjö, Tony

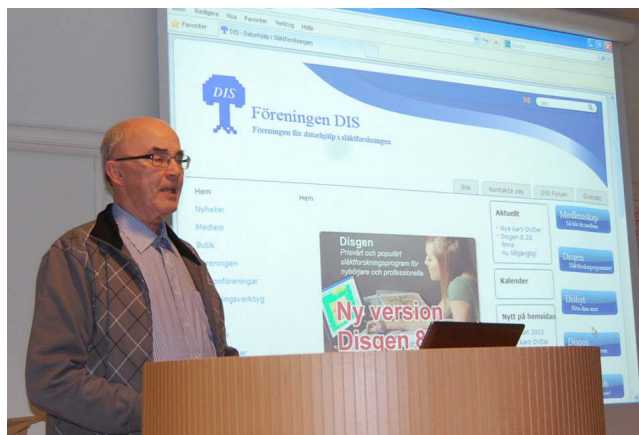
Jonsson.

Vårutflykten planeras till juni men resans mål ännu höljt i dunkel.

Peter välkomnade Rolf Lusth och Bernth Lindfors från föreningen DIS. Rolf informerade om DIS, som står för ”Föreningen för datorhjälp i släktforskningen” och dess tjänster och medlemskap. Han berättade att det finns faddrar för olika programvaror som står till tjänst för de medlemmar som behöver.

Bernth Lindfors fortsatte med att informera om Disbyt och hur det används. Han visade på ett åskådligt sätt hur man använder sig av Disbyt och byter kunskap med andra. Men han påminde om att vara ytterst noggrann inför uppgifter man får och själv kontrollera sanningshalten. Bernth uppmanade till byte av information, men använd den med omdöme!

Bernth avtackades med ett SKARE-ljus, Bäfvernytt och applåder. Peter avslutade mötet och önskade alla God Jul! Därefter vidtog en kopp värmande kaffe och te innan alla vandrade ut i vintermörkret.

Bernth Lindfors berättade om möjligheterna med DID-byt. Men var noga med att kontrollera alla uppgifter mot källorna!

Foto: Örjan Öberg

Härnösandsbilder

I föregående nummer presenterades två Härnösandsbilder ur Sundsvalls museums fotoarkiv. Här kommer ytterligare några bilder ur denna samling. En av våra medlemmar har för vår

räkning fått tillstånd att publicera dessa bilder i Bäfvernytt. Tack för detta. *Red.*

Vad visar dessa bilder?

Vi börjar med det lättaste. Den stora bilden ner till på föregående sida visar kvarteret Kopparslagaren. Kvarteret domineras av "Konsumhuset" i korsningen Storgatan—Västra kyrkogatan. Där finns också ett antal förrådshus i varierande storlek och skick. Allt detta är i dag borta och ersatt av en stor byggnad som till en början var varuhuset DOMUS. Se också texten till "omslagsbilden" på förstasidan. Till höger om "Konsumhuset" och på andra sidan gatan ser vi ett hus som ännu finns kvar. Här huserade när bilden togs Nya Begravningsbyrån. Väg i vägg ligger Burmans lager. Dessa lokaler inrymmer i dag Kanal Café. Men vad sålde Burmans lager? Lägg också märke till att begravningsbyrån har

likbilen parkerad inne på tomten vid Konsumhuset.

Men var är då de andra två bilderna tagna? Red:s tankar gick först till Östanbäcksgatan och Långgatan. Eftersom jag var osäker lät jag frågan gå till Lennart von Post. Han tog frågan med sig till den arbetsgrupp på Länsmuseum Murberget som arbetar med gamla Härnösandsbilder. Även här gick man bet. Trots att i gruppen finns både Sven Berg och N G Östlundh gick det inte att få några säkra svar. Tack för hjälpen Lennart.

Finns det någon av våra läsare som känner igen dessa gatuvyer? Hör i så fall av dig till red.

Efterlysning

Finns det någon som har något att berätta om snickeriarbetare Otto Forsberg, f. 1877-01-10 i Biskopsbordet, Säbrå, d. 1955-10-10. Ev. barn eller barnbarn?

Finns det något foto på honom och/eller på hans föräldrar.

Hans far hette Olof Petter Forsberg f. 1828-12-15 i Nässland Säbrå, d. 1903-07-18 i Byåker
Modern hette Märta Lisa Melin, f. 1837-01-29 i Högsjö by, d. 1886-06-13 i Byåker.

Med vänliga hälsningar Solveig

Medlemsmöte februari

Text: Rigmor Öberg

Arkeolog Peter Persson berättade om bronsåldern i vårt område.

Han visade bilder på ett projekt från Umeå, där man skulle bygga Västra länken, men först skulle marken undersökas av arkeologer. Man hittade mängder med fornlämningar, bland annat ett hus, ett så kallat 3-skeppigt hus, vars likhet hittats i Malmö. Man har tidigare inte hittat några hus eller odlingsområden i Umeå-trakten. Man har inte förväntats sig att hitta boplatser eftersom människorna förväntades vara jägare och samlare. Men i ett stolphål som tillhörde ett hus fann man 1000 sädeskorn. Redan 1400 f. Kr. odlade man i det här landskapet och man har hittat pollen från både korn och åkerogräs. Det finns många indikationer som bevisar att odling skett i området under den äldre bronsåldern även om man inte trott på det.

Peter ville lära oss en del ord som är relevanta i ämnet. Neolitisering, som innebär odling och tamdjursskötsel. Forskarna har satt upp olika

kriterier som måste uppfyllas. Man har listat kollektivt bruk, organisatoriska moment, reglering av landskapet, vara fast boende, man bygger anläggningar och man sår vid en tidpunkt och så väntar man tills det går att skörda. Detta är vad som krävs för en för neolitisering. Vad är fakta och faktoider?

Fakta är det vi kan mäta, väga och kontrollera. Faktoider är sådant som inte har någon sanningshalt alls men låter som fakta. Det är vanligt att använda faktoider om man inte är tillräckligt insatt i ämnet och kan då ge en grundlös uppfattning i forskningen.

Peter gav exempel på en mängd faktoider som är helt grundlösa och där felaktiga slutsatser dragits.

Det finns många indikationer på neolitisering (odling och bete) i norra Sverige och norra Norge. I Ramsele trakten hittades ett ben av en tamgris som är 5000 år gammalt. Tidig odling har hittats i *Forts. sid. 11*

Härnösand firar 300 år

Dessa båda klipp är hämtade ur en kalender som gavs ut i samband med Härnösands 400-årsjubileum år 1985. Jubileer kan firas på olika sätt, tänk på bilderna från 350-årsfirandet som Örjan Leek visade för oss för ett drygt år sedan.

Hernösands 300-års-fest. Stadsfullmäktige beslöto i går i enlighet med därför utsedde komiterades förslag, att 300:de årsdagen af Hernösands grundläggning, *den 11 mars*, skall firas på följande sätt:

kl. 12 middagen offentlig gudstjenst, hvarförinnan stater och kårer samlas å rådhusplan och ordna sig för procession till kyrkan;

illuminering af offentliga byggnader och anbringande af marschaller å allmänna platser;

sång å någon allmän plats;

bespisning af de fattige, för hvilket ändamål 300 kr. borde ställas till fattigvårdsstyrelsens disposition.

Kostnadsförslaget för det hela uppgick till 800 kr.

Derjemte kommer rådbusets festsal att kostnadsfritt upplåtas till en subskriberad festtillställning med lågt satta priser.

Till ledamöter i den festkomité, som skall anordna festen i enlighet med dessa beslut, valdes samma personer som i den förberedande komité med undantag af hr Carleson, hvilken undanbad sig uppdraget och i hans ställe landssekte Asker utsågs. Ledamöterna i festkomitén äro alltså rådmannen J. K. Westman, landssekreteraren A. Asker, artillerikaptenen C. Hellström samt lektorerna H. Wähländer och V. M. Carlgren.

Program

till

Hernösands 300-årsfest

Onsdagen den 11 Mars 1885.

- 1) klockan 7 f. m.: Kanonsalut.
- 2) $\frac{3}{4}$ till 12 f. m.: Samling af stater, kårer och större föreningar å Rådhusgården för anordnande af procession till Domkyrkan.
- 3) klockan 12 afgår processionen till Domkyrkan under klockringning och kanonsalut.
- 4) kl. 7 e. m. illumination.
- 5) kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m. sång i pelargången utanför Rådhuset.
- 6) kl. 8—2 bal å Rådhuslokalen.

Hernösand den 7 Mars 1885.

Festkomitéen.

530

För att delta i den Gudstjenst, som är anordnad för firande af stadens *300-års-fest* Onsdagen den 11 i denna månad klockan 12 på dagen, behagade stater och kårer samt inom staden befintliga större föreningar samlas å Rådhusgården klockan $\frac{1}{4}$ före tolf samma dag för att ordna sig i den till Domkyrkan afgående processionen; och torde hvarje kårs medlemmar å gården samla sig kring sin Chef.

Stora ingången till kyrkan öppnas icke förr än processionen anländer; men kunna stadens fruntimmer, i den mån läktarne lemna utrymme, från klockan $\frac{1}{2}$ 12 vinna inträde genom de ömse sidor om koret befintliga ingångar.

Hernösand den 6 Mars 1885.

Festkomitéen.

515

Bäfvernyttis framtid.....

Nästa nummer, som beräknas utkomma i samband med årets bussresa, blir mitt tionde. Det är nu nästan $2\frac{1}{2}$ år sedan jag "tog hand om" Bäfvernytt under förutsättning att jag fick kalla mig "*ff redaktör*". Det har varit ett både roligt och intressant uppdrag. Jag har kommit i kontakt med många av våra medlemmar som skickat mig bidrag till tidningen och som visat sin uppskattning

för det arbete jag gjort. Tyvärr har inflödet av bidrag tidvis varit dåligt. För att fylla sidorna har jag därför själv "jagat" lämpliga artiklar. Som alla förstår blir detta ganska tidskrävande. Samtidigt blir det ju så att tidningens innehåll kommer att spegla delar av mina intresseområden, vilket jag tycker är fel. Det är ju i första hand medlemmarnas bidrag som ska präglade tidningens innehåll,

Forts. sid. 15

Hur ska man tolka resultatet från sitt DNA-test?

Vi blir bara fler och fler, vi som har gjort DNA-analys i försök att hitta våra borttappade anor. När så resultatet från analysen finns tillgängligt blir frågetecknen otaliga. Hur ska jag tolka det här? Undrar säkert de flesta. Som ett första försök att räta ut alla dessa frågetecken har Peter haft en ”minikurs” där vi fått lära oss de första grunderna i att tolka testresultatet.

Vi var drygt 15 deltagare som under tre onsdagskvällar i februari samlades i Studieförbundet Vuxenskolas lokaler på Brunnsushusgatan.

Den som trodde att en DNA-analys skulle som resultat ge en färdig antavla utan att behöva söka i arkiven blev säkert rejält besviken. Första villkoret för att kunna dra nytta av resultatet är att det finns en ordentligt gjord släktforskning i botten, helst sju-åtta generationer bakåt.

Som hjälpmedel finns ett antal verktyg tillgängliga för de olika typer av DNA-analys som man

gjort. Det är användandet av dessa verktyg som tillsammans med den traditionella forskningen kan ge resultat.

När man sedan tror att man hittat någon annan person som har en intressant antavla är det dags att ta kontakt med honom/henne för att försöka komma vidare i sin forskning och med lite tur och mycket arbete hitta några saknade anföräldrar.

Alla deltagare hade inte fått resultat från sin analys när kursen hölls, så det blir troligtvis en uppföljningsomgång lite senare.

2 (41) kvällar i Härnösand om hur du gör ditt DNA-resultat begripligt och hur du kan gå vidare

Onsdag 12/2 kl 18-21

Autosamt DNA - Family Finder

Hur funkar det? Hur hittar jag släkten? Hur kartlägger jag mina kromosomer? Genomgång av deltagarnas resultat

Onsdag 19/2 kl 18-21

YDNA och mtDNA

Hur funkar det? Hur nära är släkten? Hitta din gren på mämligheters träd! Avancerade möjligheter. Genomgång av deltagarnas resultat.

Onsdag 26/2 kl 18-21

DNA-workshop

Vi jobbar med våra resultat, jämför och letar kopplingar

Lokal: Studieförbundet Vuxenskolan, Brunnsushusgatan 6

Aug 2020 - Anmälan: peter@jokulunds.se

Text: Örjan Öberg

Forts. från sid. 9 Tuna 2700 år f.Kr. likaså i Bjästamon har hittats tidig odling från ca. 2600 f.Kr. Från ett oplundrat röse i Tynderö hittades ett kalvben. Peter visade bilder på föremål som hittats och dokumenterats från den här tiden. Asbestkeramik användes till matlagning och analyser av matskorpor/fastbrända matrester berättar att basen i maten var sädesprodukter och inslag av animaliska fetter t.ex. mjölk. Bronserna, svärden, finns inte många av i vårt område. Men två hittades i Medelpad och en i Boteå. Aktiva boplatser under bronsåldern hittades t.ex. vid Nämforsen. I Mälardalen hittades många yxor som då fick namnet mälardals-yxan men den hittades även i Ryssland som man antar är dess ursprung. I norr har man hittat bronser från den s.k. Ananino-kulturen som man antagit har varit en arktisk kultur. Mälardalsyxor och ananinoyxor kommer dock från samma område i Ryssland. Ananino-kulturens människor var också bönder och boskapsskötare.

Vad vi ser, är antagligen olika spridningsvägar vid olika tidsperioder som jämförts. Lika fel

som att jämföra äpplen och päron. Ett bevis på faran att skapa faktoider, man skapar något som inte finns och får felaktiga slutsatser! Bronser finns det en hel del av särskilt in mot Ljustorp både i rösen och i andra sammanhang. Man har hittat en holkyxa med träskaff som legat väldigt blött och därför är träet välbevarat. Ovanligt att hitta föremål som är lika välbevarade. Man har hittat en mälardalsyxor i området, svärd, dolkar och en spjutspets från Härnösand som tyvärr är förkommen idag. Tråkigt eftersom inte mycket hittats i Härnösand.

Asbestkeramiken tänkte man sig som en signal för samiskhet, som en samisk markör. Men man upptäckte ganska snart att det gick inte att använda asbestkeramiken på det sättet. Man har hittat asbestkeramik på kända boplatser som på Bjästamon t ex. Då man inte kunde knyta asbestkeramiken till samerna tog man ut en av asbestkeramikerna, säräisniemi-2-keramiken, som man trodde var en homogen keramiktyp. Det fanns inte olika varianter av den och då var den bra att använda som *Forts. sid. 14*

Medlemsmöte januari

Text: Rigmor Öberg. Foto: Örjan Öberg

Drygt 70 åhörare hade samlats till kvällens föreläsning som till största delen skulle handla om DNA.

Efter en kort föreningsinformation började Peter sitt föredrag, som han givit rubriken ”DNA - Genvägen till släkten”

Peter började med släktforskning för cirka 20 år sedan. Det var rent spontant, en läsapparat och några mikrokort råkade vara i hans närhet. Han råkade ta ett mikrokort där några av hans anor fanns - ”sen var det kört”. Han hittade med tiden anor på många olika platser på vår jord.

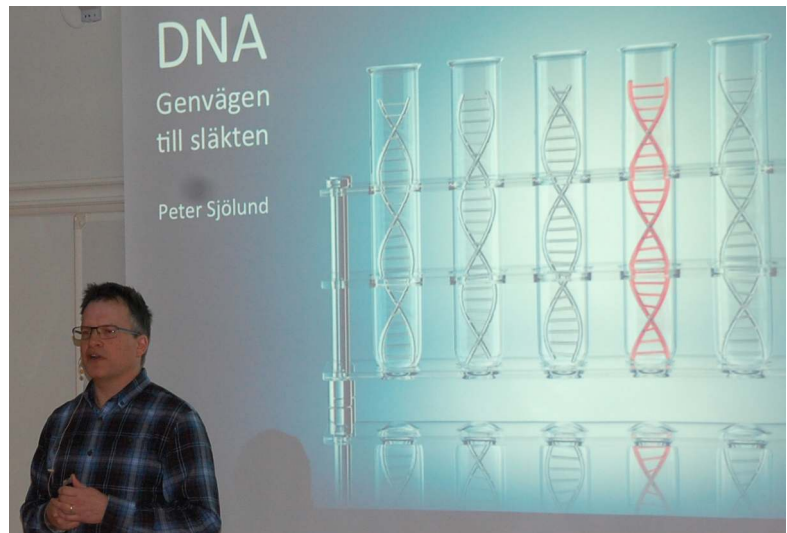
De senaste åren har hans forskning till största delen handlat om DNA.

Den mänskliga genetiska koden består av endast fyra komponenter men i sådan mängd och kombinerade på ett sätt som är unikt för varje människa. Skulle man beteckna varje komponent med en bokstav, skriva ut det på pappersremsa med 5 cm stora bokstäver, skulle remsan räckta sex varv runt jorden, från en enda människa.

På ett pedagogiskt sätt förklarades skillnaden mellan mannens och kvinnans kromosomer och hur de ärvs genom generationerna.

Han berättade om hur analysmetoderna av människans DNA utvecklats de senaste åren. Från att ha varit något dyrt och exklusivt som endast användes i vetenskaplig forskning har analysutrustningarna utvecklats så att kostnaden för en DNA-analys i dag är överkomlig för var och en av oss.

Det företag som i dag är ledande på DNA-analys för släktforskare heter FTDNA och finns i Huston, Texas, USA. De sysslar enbart med DNA-analys i släktforsknings syfte. För en tid sedan besökte Peter företaget. Han berättade om grundaren, Bennet Greenspan, och hur han startade företaget 1999. Peter visade bilder på de

olika analysutrustningarna och förklarade vad som händer med de prov som varje dag anländer i stora mängder. Han visade också bilder på det testkit som används för att ta det cellprov som behövs för DNA-analysen.

Slutligen redogjorde Peter för det projekt som han och Ronny Norberg genomfört för att med DNA-teknik lösa en av den svenska släktforskar-sfärens stora gåtor. Bröderna Andreas Jonas och Per Bure från Säbrå adlades av kung Gustav II

Adolf år 1624.

Många forskare har länge misstänkt, att deras tillhörighet till den adliga ätten Bure med rötter i Bureå i Västerbotten och med stamfadern

Skriver man ut den fullständiga DNA-koden för en enda människa på en sån här remsa, räcker den sex varv runt jorden.

”Gamle Olof”, född i slutet av 1300-talet, har varit påhittat. Man hittade helt enkelt på några släktled bakåt i tiden och lade till en person, Fale Olofsson, som påstods vara en tredje son till ”Gamle Olof” vars två andra söners, Olof Olofsson och Anders Olofsson, existens ej ifrågasatts. Genom ett gediget traditionellt släktforskningsarbete, som utförts av Ronny Norberg, har man lyckats kartlägga deras avkommor fram till i dag. På så sätt har man funnit nu levande manspersoner i raka obrutna manliga linjer genom 18 generationer. Deras Y-DNA har sedan jämförts med Y-DNA från ”Säbrå-Burarna”. Här finns ingen genetisk överensstämmelse. DNA-analysen talar sitt tydliga språk, ”Säbrå-Burarna” har ingen anknytning till ”Gamle Olof”.

Denna bevisning fråntar på inget vis dem sin kompetens inom deras respektive områden.

Andreas Bure var ”Den svenska kartografins fa-

der”. Jonas Bure var Riksantikvarie och Riksarkivarie. Olof Bure var Livmedikus till Gustav II Adolf. Deras farfar, Laurentius Svenonis, född 1507, var den förste luterske kyrkoherden i Säbrå. En av sönerna till Laurentius Svenonis, Johannes, eller Hans, är i sin tur far till Margareta Hansdotter, eller Stormor i Dalom, som hon ofta kallas. I sina två äktenskap födde hon 14 barn som nådde vuxen ålder och som alla i sin tur resulterat i en stor mängd avkommor. I dag, 12 – 15 generationer senare, beräknas c:a 100 000 personer ha sina rötter i Laurentius Svenonis.

Fullsatt i Mittnordensalen. Fler än 70 personer hade kommit för att höra Peters föredrag

CD-skiva över Bjärträ är på väg.

Under våren kommer förhoppningsvis ett familjeregister över Bjärträ att bli klart. Det är Agneta Olofsson som tagit sig an de pärmar föreningen fick från Britta Ulander i fjol. Familjerna redovisas per by. Skivan kommer att omfatta perioden från 1543 fram till 1850. Sandö glasbruk finns med för åren 1750—1775. Även båtsmännen kommer att redovisas.

Forts fr. sid. 11 etnisk markör. Därför olika folk använde olika typer av keramik t ex. Problemet är att säräisniemi-2-keramiken inte är en keramik. Det var inte den homogena keramik som man hade tänkt sig. Det finns flera olika typer av säräisniemi-2-keramiken så den går inte att använda på det sättet.

Flathuggna pilspetsar som hittats är gjorda i kvartsit eller andra bergarter till skillnad från i södra Sverige där pilspetsarna gjordes i flinta. Vid Nämforsen har hittats bronsåldersfynd. Vid de tre fyndplatserna har man hittat koppling till odling och tamdjurshållning. Mycket intressant eftersom det inte borde finnas den kopplingen eftersom det räknas till ett arktiskt område.

Hällristningarna vid Nämforsen kan ha tillkommit under stenåldern eller omkring 4000 f.Kr. Det finns nästan identiska hällristningar i Ryssland som går tillbaka till 5000 f.Kr. och dessa är daterade med kol-14 metoden vilket inte går att göra med dem i Nämforsen. I Ryssland har prover av jordlagren gjort det möjligt att datera ristningarna vilket inte går i Sverige pga landhöjningen.

Peter visade bilder på hällristningar och berättade om bilderna på dem. Många av bilderna

på stenarna liknade varandra trots att de kom från olika platser i Sverige. Det är extremt vanligt att se båtar och fartyg på hällristningar här uppe och vi kan förstå och ge oss kunskap om att man rest runt i båtar både åt öster och söder.

Ortsnamn som kan föras till bronsåldern är undnamnen t ex Njurunda, Ragunda. Undnamnen tillkom innan det germanska språket nådde oss, troligen på bronsåldern men de är indoeuropeiska så de tillhör samma språkfamilj.

Peter avslutade föreläsningen med att besvara frågor från åhörarna och därefter tackade Peter Sjölund med ett SKARE-ljus, Bäfvornytt och applåder från åhörarna.

Text: Rigmor Öberg

Foto: Örjan Öberg

Att arkeologiska fynd på en plats kan ge oss kunskap om vad som vad som skett i ett annat område fick vi veta av Peter Perssons föredrag.

I föreningens namn har följande CD-skivor tagits fram:

Hemsöbor 1847 – 1939. Innehåller c:a 4600 personer från 1570 och framåt. För åren 1847 – 1939 är uppgifterna kontrollerade mot tillgängliga kyrkböcker, SCB-utdrag och ”Sveriges dödbok 1901 – 2009”. Totalt c:a 8000 A-boksanteckningar om c:a 2900 personer. Födelse-, döds-, och vigselnotiser tillkommer. *Pris 350Kr.*

Säbråbor 1535 – 1844. *Pris 500Kr.*

Ljustorpsbor 1500 – 1800. Sammanställd av Folke Åsén. Konverterad till CD av Agneta Olofsson. *Pris 300Kr.*

Hemsöadeln eller Daniel Erssons ättlingar. C:a 32 500 ättlingar till Bonden i Utanö ”som ägde nästan hela Hemsön”. *Pris 400Kr.*

Stigsjö 1600 1800. *Pris 300Kr.*

Barbro Hammarhälft. Sammanställd av Peter Sjölund och Björn Thunberg. *Pris 300Kr.*

Nora Tingslag 1700 – 1799. Sammanställning av Britta Ulander. Nora Tingslag omfatta socknarna Bjärträ, Skog och Nora samt fram till år 1757 även Högsjö och Gudmundrå. *Pris 300Kr.*

Viksjo Byar och gårdar. Sigge Sjärdins Viksjöbor 1500-1800 har nu omarbetats och överförs till CD (med diverse rättelser och tillägg). Kallas i det nya formatet för Viksjö byar och gårdar 1600 – 1800. *Pris 300Kr.*

Häggdånger. Häggdångers församlings bönder och båtsmän åren 1600-1800 med familjer och ursprung där sådant återfunnits. Vidare finns noterat hemmansägare under 1543-71 och domboksutdrag från 1640-tal till 1720tal. *Pris 350Kr.*

Härnösands Gymnasium 1650 – 1848. Innehåller uppgifter om studenterna på Härnösands Gymnasium 1650-1848 och något om deras härstamning. Det är arkivlektorn emeritus Thord Bylund som har tagit fram uppgifterna i arbetet med sin licentiatavhandling från 1972 Också licentiatavhandlingen finns med på skivan. *Pris 200Kr.* Ingen medlemsrabatt på denna skiva.

Högsjöbor 1542 –1900. Skivan som omfattar åren 1542-1900 innehåller uppgifter om tusentals personer, alla sökbara via inbyggd funktion i programmet.

Släktnamnsregistret finns att läsa på adressen: www.harnoforskare.se/hogsjonamn_01.pdf Som underlag för skivan har Agneta använt Hugo Fälldin:s ”Högsjöbor” samt tillgängliga kyrkböcker och mantalslängder.

Pris 500Kr.

Portokostnader tillkommer.

Medlemmar i Härnösands släktforskare får 100:- rabatt på ovan angivna priser.

För beställning kontakta Agneta Olofsson.

Forts fr. sid. 10

inte den person som sammanställer den.

För att få mer tid för min egen fortsatta forskning har jag därför tagit beslutet att nästa nummer blir mitt sista. Nu får någon annan ta ansvaret för tidningens en tid framöver. Föreningen har mer än 180 medlemmar. Bland alla dessa finns det absolut flera som kan och har möjlighet att ta sig an uppdraget som Bäfvernyttis redaktör. Det behöver ju inte nödvändigtvis vara en person. Med hjälp av Skype och TeamViewer behöver ju två personer som delar

på uppdraget inte träffas rent fysiskt. Om man t.ex. lägger upp materialet på en ”molntjänst” kan var och en sitta hemma i sin kammare och arbeta oberoende av varandra. Dagens teknik ger många olika möjligheter till sådana lösningar.

Örjan Öberg

B Föreningspost

Avs: Härnösands släktforskare
c/o Agneta Olofsson
Kastellgatan 26
87133 Härnösand

Program för vintern/våren 2014

15 april Bland byar och bruk i Högsjö. Tony Jonsson.

7 juni Årets bussresa som kommer att gå till Bjärträ.

Vi kommer också att annonsera i Tidningen Ångermanland samt skicka ut information till alla som lämnat sin mejladress.

Osäkerheter i Demografiska Databasen vid Umeå Universitet

Sedan en tid tillbaka söker jag en person som "försvunnit" från Sundsvall. I Hfl AI6:a, som omfattar åren 1851-1866, finns personen i fråga med, överförd från föregående bok. Under hela tidsperioden som boken omfattar finns inga anteckningar om honom. I anmärkningskolumnen längst till höger finns följande anteckning: "Flyttat till America utan betyg". Några utflyttningslängder för den aktuella tidsperioden finns inte.

Vid ett senare tillfälle söker jag honom i DDUMU och finner till min förvåning att han här antecknas som utflyttad år 1852. En förfrågan hos personalen på DDUMU ger följande svar:

"När en person har uppgifter om flyttning,

men inget flyttdatum och inte heller längre har några uppgifter i husförhållnings- och nattvardskolumnen, har vi tagit det första årtal som inte har några uppgifter, som flyttår".

Hur kan man göra så? Detta är ju en uppgift som man "hittat på"! En oerfaren forskare tar ju detta för sanning och fortsätter ofelbart på "fel spår".

Örjan Öberg

DDUMU är en förkortning för Demografiska Databasen Umeå Universitet.

Släktforskardagarna 2014

Årets släktforskardagar kommer att hållas i Karlstad 29-31 augusti. Temat i år är "Migration-dåtid nutid framtid". Flera föreläsare är redan bokade. Bland dem kan nämnas Christopher O'Reagan, Crista Cowan, Eva Kaijser, Jan Myhrvold, Niklas Hertz-

man. Per-Erik Tell och Peter Sjölund. Allt du behöver veta finns på hemsidan www.sfd2014.se. Har du planer på att åka dit är dags att boka hotellrum redan nu.

Släktforskardagarna i Karlstad 29-31 aug 2014

